

Квас Олександр Петрович
ст. гр. ФМ-22, ТНЕУ
Науковий керівник - д.е.н., проф. Тулай О. І.

ДИНАМІКА ТА СТРУКТУРА ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Економічні реформи, які проводяться на території України, призводять до посилення ролі місцевих органів влади у суспільному та економічному житті територіальних громад. У свою чергу, місцеве самоврядування, для виконання покладених на нього функцій повинно мати міцну фінансову базу, якою зможе вільно розпоряджатися. Одним з основних елементів дохідної частини місцевих бюджетів є податкові надходження. Сучасні темпи розвитку економіки мають суттєвий вплив на динаміку податкових надходжень місцевих бюджетів.

У загальному, податки, що справляються до місцевих бюджетів, можна поділити на закріплені та власні. Під закріпленими податками розуміються доходи, які у повністю або певній частці зараховуються до місцевих бюджетів безстроково чи на довготерміновій основі, законодавчо встановлені вищими органами влади. Власними (місцевими) податками є доходи, які мобілізуються місцевими органами влади самостійно на базі власних рішень, за рахунок джерел визначених даними органами [1, с. 22].

Перелік та порядок зарахування їх до місцевих бюджетів визначено Бюджетним кодексом України [2]. Розглянемо темпи приросту та структуру податкових надходжень у 2015-2017 р. на прикладі зведеного бюджету Лановецького району.

У 2015 р. від сплати податку на доходи фізичних осіб до зведеного районного бюджету Лановецького району надійшло коштів у сумі 13685,7 тис. грн. У 2016 – 21718,5 тис. грн., що на 8032,9 тис. грн., або на 58,7% більше як у попередньому році. У 2017 – 28415,7 тис. грн., що на 6697,2 тис. грн., або на 30,8% більше ніж у 2016 р. Частка даного податку збільшилася протягом дослідженого періоду з 54,3% до 58,3% [3]. Збільшення сум надходження податку на доходи фізичних осіб є позитивним явищем, воно зумовлено зростанням рівня оплати праці, підвищенням рівня мінімальної заробітної плати, проте його досить висока частка робить бюджети залежними від закріплених податків.

Надходження у 2015 р. від акцизного податку, який сплачують суб'єкти роздрібною торгівлі, становили 1893,4 тис. грн. У 2016 – 2638,7 тис. грн., що на 745,3 тис. грн., або на 39,4% більше як у попередньому році. У 2017 – 3068,8 тис. грн., що на 430,1 тис. грн., або на 16% більше ніж у минулому році. Частка надходжень даного податку у зведеному бюджеті має тенденцію до зменшення, так у 2015 р. вона склала 7,5% а у 2017 році – 6,3% [3]. Зростання надходжень акцизного податку зумовлено збільшенням продажів підакцизних товарів, проте зниження темпів його зростання та частки серед місцевих податків ставить запитання чи у майбутньому він буде виконувати закріплену за ним фіскальну роль.

Частка рентної плати та екологічного податку є досить низькою, у 2015 р. вона становила 0,08-0,22% і має тенденцію до спадання під час досліджуваного періоду до 0,03%. Надходження від даних платежів мають тенденцію до зменшення від 20,2 тис. грн., до 13,5 тис. грн. (рентна плата); від 55,2 тис. грн. до 14 тис. грн. (екологічний податок) [3]. Падіння обсягу надходжень у 2017 р. даних податків є негативним явищем і свідчить про те, що вони не виконують ролі наповнення місцевих бюджетів.

До зведеного бюджету Лановецького району у 2015 р. надходження від справляння єдиного податку склали 6008,9 тис. грн. У 2016 – 9106,3 тис. грн., що на 3097,4 тис. грн., або на 51,6% більше ніж у попередньому році. У 2017 – 11115 тис. грн., що на 2008,7 тис. грн., або на 22% більше ніж у 2016 р. Частка даного податку коливається в межах 23% [3]. На нашу думку, досить значне збільшення суми абсолютного приросту даного податку серед податкових надходжень зведеного районного бюджету передусім є досить позитивним явищем, адже це говорить про розвиток малого підприємництва на території району, що у майбутньому дозволить органам місцевого самоврядування бути більш автономними.

Надходження від податку на майно відмінне від земельної ділянки у 2015 р. становили 3538,7 тис. грн. У 2016 – 6077,1 тис. грн., що на 2538,4 тис. грн., або на 71,7% більше ніж у 2015 р. У 2017 – 6134,3 тис. грн., що на 57,2 тис. грн., або на 1% більше ніж у минулому році. Досить стрімкий ріст даних надходжень призвів до зростання частки цього платежу у 2016 р. до 15,5% з 14% у 2015 р. Проте зменшення темпів зростання надходжень у 2017 р. спричинило падіння його частки до 12,6% [3]. Збільшення сум даного податку спричинено покращенням адміністрування, формуванням бази нерухомого майна та проведенням нормативно-грошової оцінки земель на території району. Дана тенденція є

досить позитивною, оскільки, як і у випадку з єдиним податком збільшує автономію місцевих органів влади.

В. Письменний зазначає, що справляння туристичного збору і збору за місця для паркування транспортних засобів є недоцільним та економічно не вигідними у сільській місцевості [4, с. 24]. Ми погоджуємося з цією думкою, оскільки через нерозвиненість інфраструктури Лановецького району, дані збори взагалі відсутні у зведеному бюджеті району.

Отже, найбільшим за обсягом податком, що справляється до місцевих бюджетів, є податок на доходи фізичних осіб. Варто також відзначити стрімке зростання надходжень від сплати даного податку. Досить інтенсивно збільшуються надходження від сплати єдиного податку, що має провідну роль серед місцевих податків та зборів. Податок на майно, відмінне від земельної ділянки є суттєвим при наповненні місцевих бюджетів і має значні резерви зростання. Акцизний податок виконує більш регулюючу роль ніж фіскальну, про що свідчить зменшення його частки серед податкових надходжень. Рентна плата та екологічний податок грають незначну роль при наповненні місцевих бюджетів, проте, як зазначає В. Письменний, щоб збільшилися надходження від даних податків потрібно провести «екологізацію» місцевої системи оподаткування, тобто включити дані податки до складу місцевих шляхом зміни елементів їх оподаткування [4, с. 24]. Ми погоджуємося з цією думкою, адже дані податки повинні відігравати не лише фіскальну функцію, але й регулюючу, оскільки їх платники безпосередньо впливають на екологічні умови адміністративно-територіальних одиниць.

Для того, щоб у подальшому зберегти таку ж динаміку зростання податкових надходжень до місцевих бюджетів, потрібно забезпечити прозорі умови виплати заробітної плати, забезпечити повній облік активів на території району незалежно від форми власності, удосконалити механізм справляння місцевих податків за рахунок перегляду бази оподаткування податку на майно відмінне від земельної ділянки, проведенням нормативно-грошової оцінки усіх земель району та вдосконаленням системи міжвідомчого обміну інформації щодо об'єктів оподаткування.

Література:

1. Сидор І. П. Власні і закріплені доходи місцевих бюджетів: проблеми формування та резерви зростання. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2014. № 3. С. 20–29.
2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. Дата оновлення: 11.10.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 28.10.2018).
3. Звіти про виконання бюджету Лановецького району за 2015-2017 рр.
4. Письменний В. В. Податкова система України: сучасний стан і шляхи реформування. *Інноваційна економіка*. 2017. С. 41–45.
5. Тулай О. І. Державні фінанси і сталий людський розвиток: концептуальні домінанти та діалектична єдність: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 416 с.

Книш (Захарків) Тетяна Михайлівна

ст. гр. Фзм-21, ТНЕУ

Науковий керівник - д.е.н., професор Кізіма Т.О.

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАЛУЗІ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА

Галузь культури і мистецтва об'єднує різні види діяльності та організації, які надають послуги населенню і вирізняються великою неоднорідністю за своїм комерційним потенціалом. Відтак ринкова рівновага між попитом і пропозицією на культурно-мистецькі блага формується державою за допомогою виваженої фінансової політики насамперед у контексті розвитку джерел фінансового забезпечення галузі.

Розвиток культури і мистецтва в Україні сьогодні значною мірою гальмується обмеженістю фінансових ресурсів та низькою ефективністю їх використання. Існуючі форми і методи бюджетного фінансування не в змозі повноцінно забезпечувати функціонування закладів культури і мистецтва. Водночас в Україні відсутні дієві державні механізми стимулювання спонсорства і меценатства. Відтак розвиток галузі можливий лише за умов достатнього ресурсного забезпечення шляхом формування оптимальної організації фінансових відносин.